

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

20. An qui audit Missam post Euangelium inclusinè satisfaciat præcepto?
Et an quis vnica Missa possit satisfacere pluribus vnam Missam petentibus
sine stipendio? Ex p. 4. tr. 4. & Mis. res. 196. ibid.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76405](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76405)

ibi celebraretur, & omnia peracta fuerint, non minus quam si esset in Ecclesia, vel fortasse melius, quam si fuisset in Cæmeterio (cum tamen ex Cæmeterio sufficere supponat ibi Diana in fine.) Hoc totum non potest fieri sine illa præsentia morali requisita. Nec video cur, verbi gratia, quis ex fenestra suæ domus vergente ad forum, etiam interposita satis ampla platea censetur præsens moraliter, & sectator Tauriludij Hispanici, vt incurat censuram Sacerdos siue Sæcularis, siue Regulatis, quando vigeat ea lex, poena, & non censetur eadem, aut longè propinquior distantia sufficiens, vt censetur præsens celebrationi Missæ. Quod amplius confirmo, & declaro. Nam ea præsentia in Missa censeri debet iuxta communionem hominum ætimationem, vt patet: talis autem censetur etiam longinquior, ergo etiam illa. Subsumptum probo multis centenis, imò millibus hominum ita consentibus. Veniebam ego olim in Classe treremium, in comitatu Augustissimi Imperatricis Mariæ, tunc Reginæ Vngariæ: celebratur in litore, maxime diebus præceptus: nemo timoratus ibi non assistebat ex sua treremi, quando valde procul celebrabatur, duplo magis procul, aut sextuplo, quam sit distantia, de qua agimus in nostro casu, & omnes celebrabant se præsentem Missæ, eo ipso quod in tali loco essent, vnde aliqua ratione possent cognoscere quid ageretur. Ideo mihi placet Gordonus Theolog. Moral. tom. 2. lib. 6. quest. 7. cap. 2. num. 12. qui putat sufficere, si quis sit corpore præsens, vbi possit cognoscere quid agatur, etiam si sit extra Ecclesiam. Legatur Lugo supra num. 2. i. vbi idipsum docet, nisi sit nimia fenestra distantia, ob maximam quandam plateam; sed hoc prudentis iudicio committendum est. Huc vsque Dicastillus, cuius sententiam explicari potest in domo Illustrissimi Marchionis del Bufalo Domini mei amantissimi sita hic Romæ in Platea Diui Petri: nam si aliquis ex aliqua fenestra dictæ domus vellet audire Missam, quæ dicitur in Altari Ecclesiæ Diui Petri, certè quidem non satisfaceret præcepto; quia distantia esse nimis magna: secus autem dicendum foret, si aliqui ex fenestra eiusdem domus vellet audire Missam quam Sacerdos celebraret in Ecclesia S. Catharinæ, Confraternitatis Sanctissimi Sacramenti Diui Petri: ego putarem, stante opinione Dicastilli, Cardinalis Lugo, & aliorum, quod satisfaceret præcepto: nam fenestra illa non distaret nimis ab Ecclesia, ita vt impediret moralem præsentiam necessariam pro Missa audienda. Et ita hanc sententiam, præter Doctores citatos, tenet etiam Garcias in sum. Theol. Mor. tr. 4. diff. 9. num. 2. & Leandrus de præcept. Eccles. tr. 2. disp. 1. §. 103. & vt probabiliter etiam admittit Pellizzarius in Man. Regul. tom. 1. tr. 5. cap. 5. sect. 2. n. 45.

2. Nota hic obiter, Leandrum vbi supra, quest. 105. & 106. docere, existentem post parietem Ecclesiæ, & Missam audientes, satisfacere præcepto: Et si dicatur Missa in alta Turri, & ipsi foris existant, dummodo tamen aliquo signo, aut quouis alio modo cognoscant quid Sacerdos in Missa agat. Et idèd in quest. 107. contra Cardinalem de Lugo putat, quod si aliquis in Basilica Diui Petri audiat Missam, quæ dicitur in aliqua Capella, non vidèdo quid Sacerdos agat, si coniungeretur multitudini quæ esset præsens moraliter Missæ, & efficeretur pars illius, ita vt esset verum dicere, esse de numero eorum, de quibus in Canone Missæ dicitur: Et omnium circumstantium, tunc reuerè, quantumvis Missa diceretur in Altari valde remoto, & esset priuata, verè diceretur moraliter præsens illi, ac proinde satisfacere, quamuis nec Sacerdotem videret, nec audiret; quia sufficeret ei esse partem multitudinis, quæ moraliter est præsens;

Tom. II,

surgere, genuflectere, ac peccatis tundere cum aliis, &c. Et hæc ex mente Leandri dicta esse volo.

RESOL. XIX.

An quando accidit Festum Annũciationis B. Virginis in die Parasceses, sit Missa illius diei audienda sub reatu peccati mortalis. Et an Missa illius diei non sit Missa, neque propriè Sacrificium, cum non sit noua Hostia consecratio? Ex p. 2. tr. 14. Ref. 62.

§. 1. Sententiam affirmatiuam docet Nugnus tom. 1. in 3. part. quest. 83. art. 1. diff. 2. fol. mihi 484. & Valquez tom. 3. in 3. part. disp. 232. cap. 2. num. 18. vbi ait: [Festum sexta in Parasceses Missam à nullo Sacerdote celebrari posse, ab hoc tamen non tollitur, quin eo die si festum aliquod consuetum ab Ecclesia seruari incidat, totus populus interesse debeat illi officio, in quo Sacramentum præsanctificatum consumitur, ex vniuersali præcepto audiendi Missam, siquidem illud loco Missæ haberi potest. Per officium autem cui populus interesse debet, intelligi non passionem, neque cæteras orationes, quæ post illam, antequam Sacramentum ex suo loco in Altare deferatur, dicuntur: sed illud tantum, quod extracto Sacramento; & in Altari posito à Sacerdote celebratur.] Hæc Valquez.

2. Sed aduersus illum contrariam sententiam ego semper tenui, quam docet ex nostris P. Naldus in sum. ver. Missa, n. 20. & P. Molfesius in sum. tom. 1. tr. 3. c. 17. n. 40. Ratio est, quia Missa illius diei non est Missa, neque propriè est Sacrificium, cum non ad sit noua Hostia consecratio, vt probat, contra Nugnum vbi supra, Franciscus Suarez tom. 3. in 3. part. disput. 75. sect. 4. Bellarmin. tom. 1. lib. 4. de Eucharistia, cap. 22. Sebastianus Perceus in tr. de sacrif. Missæ, cap. 14. Bonacina de Sacram. disp. 4. quest. ult. punct. 2. num. 3. Hentiquez in sum. lib. 9. c. 9. n. 6. Ledelma in sum. tom. 1. cap. 19. conclus. 5. fol. mihi 123. Scorzia de sacrif. Missæ, lib. 1. cap. 5. ad 3. ang. secundæ opinionis, qui citat Richardum, Maiorem, Gabrielem, & alios.

3. Ad argumentum Valquez possit aliquis respondere, fideles ex vi præcepti Ecclesiastici teneri audire tantum Missam, quod est præceptum de re indiuidua, & non omne id quod succedit loco Missæ, vel partem Missæ. Et post hæc scripta, inueni Sancium in select. disp. 32. n. 13. & Gauantum in comment. ad Rubr. Missæ, p. 3. tit. 29. n. 24. docere hæc posterio rem sententiam, & ita declarasse Sacram. Cardinalium Congregationem sub die 19. Februarij 1622. testatur Gauantus: vnde non est amplius Valquez in posterum audiendus.

RESOL. XX.

An qui audit Missam post Euangelium inclusiue satisfaciat præcepto? Et an quis vnica Missa possit satisfacere pluribus vnica Missam perentibus sine stipendio? Ex p. 4. tr. 4. & Misc. Ref. 196.

§. 1. DE hac questione alibi dictum est, nunc vero solum addam Gaspar. Hurradum de sacr. Miss. disp. 5. diff. 1. affirmatiuam sententiam docere, sic enim ait: Omisso Missæ vsque ad Euangelium inclusiue, seu iam dictum, si ab eo iam dicto assistatur vsque in finem, non erit mortalis: quia omisso hæc non videtur attingere grauitatem. Ita ille.

V 3 a. No

Sup. hoc inf. ex doctrina ref. 25. §. ult. ad medium, & vers. Sic enim Feita, & in tom. 1. tr. 4. ref. 175. §. 1. ad med. & in tom. 9. tr. 7. ex Ref. tr. 5. aliqui. post mediu. à vers. Ad dunt.

Sup. hoc inf. in Ref. 25. §. ult. ad med. vers. Sic enim. Feria, & in tom. 9. tr. 7. ex lata doctrina Ref. fol. 111. melius in eius §. His sup. positis, & seqq.

Alibi signa. ter inf. in ac. fol. 25. & in Ref. 21. & 23. &c.

Sup. hoc supra in tr. i. Refol. 33. §. Nota verò à lia. 5. & in Refol. 36. §. Notandum est, & in Ref. 41. §. Item à ver. Alibi etiam.

2. Notandum est etiam hic secundum Hurtado *disput. 4. diff. 25.* ex eo, quod sacrificium Missæ pro pluribus oblatum proficit singulis, ac si pro vno tantum offerretur, credimus vna Missa satisfacere pluribus percipientibus vnam Missam, dummodo ab illis non sit acceptum stipendium, sed gratis multis personis Missa promissa fuerit, quod est valde notandum. Et ratio est, quia non est alia obligatio in Sacerdote, quam applicandi petenti Missam fructum ex opere operato, seu ex institutione Christi, qui non minus obuenit singulis, quam si vnitati applicatur; & non est obligatio applicandi fructum ex opere operantis, nempe orationem; & precum; & aliarum actionum Missæ (qui minus obuenit singulis,) quia qui ea exercet ex malo fine, qua ratione nullum habent fructum, etiam satisfacit petenti Missam. Ita Hurtado ex Agidjo Coninch; sed an probabiliter, iudicent alij: nam hæc opinio multis recentioribus non placet.

RESOL. XXI.

An qui audit Missam post finitum Euangelium, satisfaciat præcepto?
Et quid si ab Offertorio vsque ad benedictionem Sacerdotis interfuit?
Et curissime docetur quod quis non tenetur Missa interesse, nisi vsque ad missionem, & benedictionem Sacerdotis, & ideo non tenetur audire Euangelium S. Ioannis seu principio Missæ audiuit aliud primum Euangelium. Ex p. 5. tr. 14. & Misc. 2. Ref. 70.

§. 1. **N**egatiuam sententiam docet Mereerus de *Sacram. q. 83. art. 6. dub. 4. notab. 4. n. 3.* Præpositus in 3. part. q. 83. art. 6. dub. 4. n. 205. Villalobos in *sum. tom. 1. tr. 8. diff. 35. n. 2.* & hanc sententiam ita mordicus tenet Turrianus in *selectis diff. p. 2. disput. 31. dub. 28.* vt contrariam temerariam esse existimet.

2. Sed iste auctor, vt sæpius cum tristitia dicere sum coactus, nimis immodeste se gerit in censurandis opinionibus, & sententiis, quæ in scholis doctissima suæ Societatis leguntur passim, eiusdemque Scriptores typis mandantur, nunc improbabilis, nunc temerarias, non scandalosas immeritò vocat. Ideò ad propositum dubium respondendo assero, sententiam tunc esse improbabilem, licet ego negatiuam teneam: vnde non damnarem de mortali, qui Missam post dictum Euangelium audiuit vsque ad finem. Et ita hanc sententiam docet ex eadem Societate Iesv, præter Hurtadum quem citauit in 4. part. tractat. 4. resolut. 196. nouissimè Ioannes de Logo de *Sacrament. Eucharist. disp. 22. sect. 1. num. 3.* cui adde Henriquez *lib. 9. cap. 25. num. 7.* Emanuellem Sa correctum *ver. Missæ auditio, num. 2.* Fagundez *pr. 1. lib. 2. cap. 6. num. 7.* Filliucium *tom. 1. tract. 5. cap. 7. num. 201.* Faustum de *Eucharistia, lib. 2. questione 386.* Layman *lib. 4. tractat. 7. cap. 3. num. 3.* vide etiam Patrem Suarez in 3. part. tom. 3. *diff. 88. sectio. 2.* & ratio est, quia Euangelium Diui Ioannis iam est aliquo modo pars Missæ, & alioqui valde probabile est, non teneri fideles audire duo Euangelia in eadem Missa, alterum ipsius Missæ, alterum D. Ioannis, cum non teneatur Missæ interesse, nisi vsque ad dimissionem, vel benedictionem, & ideò audiendo postremum Euangelium D. Ioannis in eodem tempore Missæ ab eodem Ministro, eodemque actu continuato, videtur satis compensari præcepto audiendi Missam, maxime quia non est necesse audire Euangelium proprij, sicut non est

Quæ hic est Ref. antecedens, & in Ref. seq. in princip. & in fine, & recitaret in alia Ref. eius vlt. not.

necesse audire Missam proprij diei festi, sed sufficit quæcumque audire. Ita Fagundez. Sed alij ad hanc aliam rationem, quia omisio hæc non videtur contingere grauitatè, ad constituendū peccatū mortale.

3. Non desinat tamen hic adnotare vnum, quod obseruat Layman *vbi supra*, quod tamen non approbo, videlicet Amalarium significare *lib. 3. de Ecclesiast. offic. cap. 36.* fideles grauis culpæ damnari non potest si ab Offertorio (vnde principium Missæ sumendum) ad benedictionem Sacerdotis interfuit; & subdit Layman, se nihil contra hanc communem Doctorum sententiam definire, solam illi dicitur, durissimum videri, si hominem qui citat Offertorium ad Missam accessit, peccatū mortali damnemus, quod reliqua neglexit, secluso contemptu, quando quæ principalia in Missæ Officio sunt, attentè audiuit. Ita Layman. Sed tu cogita, quæ talis omisio clarè apparet esse notabilem Missæ partem. Ergo, &c.

RESOL. XXII.

An in auditione Missæ detur parua materia?
Et an si quis non interfuit consecrationi, & Iampani, vel parti Canonis, licet reliqua omnia Missæ audiat, non satisfaciat præcepto? Ex p. 5. tr. 14. Refol. 44.

§. 1. **R**espondeo affirmatiuè, vt patet per ea quæ docet Coninch de *Sacram. quest. 83. art. 6. dub. 20. num. 285.* vbi sic asserit: Constat obligationem audiendi Missam esse grauem, & consequenter eum peccare mortaliter, qui cessante rationabili causa, aut integram Missam, aut notabilem eius partem omittit, qualem secundum communem sententiam omittit, qui veniet post Euangelium lectum, & cetera, si veniet antequam Euangelium legatur, si modo totam reliquam partem audierit, quod si veniet post lectam Epistolam, & exiret statim post Communionem, communiter docent peccaturum mortaliter, & similiter qui exiret ante communionem, quia hæc est notabilis pars. Ita Coninch, cui etiam adde Villalobos in *sum. tom. 1. tract. 8. diff. 35. num. 2.* vbi sic ait: [La Missa ha de ser entera, como consta del derecho, y assi qualquiera cosa que dexare por culpa, sera pecado, y podra ser venial por poquetad de materia, quando fuere pequena parte la que se dexare, como si se dexasse vno al Epistola inclusa. Assi lo dize Syluestro, San Antonio, Sandoual, y otros, con tal que oyese despues la Missa hasta el cabo: otros estienen hasta el Euangelio. Ita Sotus y aun Nauarro dixo, que el que dexa el Credo, o Ofertorio, o parte à la Missa, cumple el precepto con tal, que después leer, o lea el Euangelio. Mas esse impertinente, que para la Missa importa el Euangelio que se lea à parte hasta licentia in parece que es hasta acaba la Epistola. Lo mismo seria si vno oyese la Missa hasta la Communion, y despues se saliese, lo qual seria peccado venial; con todo es bien que los Curas en las aldeas reprehendan la mala costumbre, que tienen los lebradores. Aduertan aqui los Doctores, que esse peccado de materia se ha de entender fuera de lo esencial de la Missa, que si vno faltasse à la consecracion y al consumir no oyría Missa, y si faltasse à alguna parte del Canon, aunque ella fuese menor que el principio de la Missa hasta la Epistola se auria de ser mayor quanto à la culpa.] Itaque. Vide Mereerum de *Sacrament. in 3. part. q. 83. art. 4. dub. 4.* Sed de hac questione ego etiam alibi docui esse materiam paruum si audiatur Missa post Euangelium dictum, &c.